

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף פ

למדנו במשנה את דעת רבי אליעזר ש'סריס חמה' (= מלידה) שיש לו רפואה נחשב בר הקמת שם, ואילו 'סריס אדם' (= לאחר שנולד) שאין לו יכולת להתרפאות לא נחשב בר הקמת שם.

ורמינהו בן עשרים שנה: זכר שהגיע לגיל 13 והביא שתי שערות נחשב לגדול, וכן נקבה בת 12 שהביאה שתי שערות. במקרה שלא הביא שתי שערות - הוא נחשב לקטן וממתינים עד שיצאו רוב שנותיו. אבל אם יש לו סימני סריס, כשיגיע לגיל עשרים ועדיין אין לו שתי שערות - הוא נחשב לסריס. ולכן אם בית דין הוצים שהוא ייבם את אשת המת או יחלוץ לה, יביאו קרוביה ראייה שהוא בן עשרים ותיפטר מיבום וחליצה.

והוא הדין כל זה בנקבה, שאם הגיעה לגיל עשרים בלא שערות ועם סימני אילונית מביאים ראייה שהיא בת עשרים ופטורה מחליצה ויבום. זו דעת בית הלל.

והוא הסריס: כלומר ויש לו סימני סריס. וכן 'והיא איילונית' שנולדו בה סימני אילונית.

לדעת בית שמאי בגיל 18 לזכר ונקבה עם סימני סריס ואילונית וללא שתי שערות, הם נחשבים לסריס ואילונית. ולדעת רבי אליעזר זכר בגיל עשרים, ונקבה בגיל 18 משום שנקבה ממהרת להתבגר כבר בגיל 12. נמצא שלדעת רבי אליעזר 'סריס חמה' נחשב לסריס וזה שלא כדעתו במשנה?

איבעיא ליהו מהי הדר ביה: ממה חזר בו רבי אליעזר מהמשנה, או מהברייתא? הגמרא מביאה ברייתא נוספת שגם בה סובר רבי אליעזר כדעתו במשנה, וזו הוכחה שחזר בו מהברייתא הקודמת כי מסתבר ששתי פעמים שאמר את אותה דעה זוהי דעתו לבסוף.

רבי אלעזר אומר: רבי אליעזר לא חזר בו. כי דבריו בברייתא שבזכר נוקטים בבית הלל, באים לומר שבהגיעו לגיל עשרים הוא יצא מכלל קטן והוא נחשב לגדול בר עונשין. אך עדיין מכיון שהוא סריס חמה הוא יכול לחלוץ.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

איתמר אנל חלב: מדובר בנקבה (ולשון זכר הוא לאו דוקא) שאכלה חלב בין גיל 12 לגיל 18 ונולדו לה סימני סריס ולא הביאה שתי שערות עד גיל 18 (שזהו הזמן של הבאת שערות) - היא אילוניית, ולכן גם את תביא את השערות לאחר מכן היא כבר נחשבת לאילוניית. ברייתא זו סוברת כדעת רבי אליעזר שבנקבה אילוניית גיל 18 עושה אותה גדולה.

ונחלקו רב ושמואל האם היא נחשבת גדולה למפרע מגיל 12 וממילא תתחייב על אכילת החלב, או שהיא נעשית גדולה רק מכאן ולהבא (ואפילו שהביאה שתי שערות לאחר גיל 18 היא כבר אילוניית, כאמור).

מתקיף לה רב יוסף: מובא בברייתא (במסכת כתובות) שאילוניית שנאנסה אין לה קנס (שמקבלת אנוסה 50 כסף מהאונס). הגמרא שם ביארה שברייתא זו היא אליבא דרבי מאיר הסובר שקטנה שנאנסה אין לה קנס, ומכיון שאילוניית לא הביאה שתי שערות היא נחשבת קטנה.

אלא שלדעת רב שהיא נעשית גדולה למפרע, מדוע לא תקבל קנס בהגיעה לגיל 18? **אביי מתרץ:** מכיון שאילוניית אין לה שערות היא יוצאת ישר מקטנות לבגרות והיא מזלגת על ימי הנערות (שהם משתים עשרה ויום אחד עד שתיים עשרה וחצי), ולבגרת אין קנס. [אמנם רבנן חולקים על רבי מאיר וסוברים שלקטנה יש קנס].

כששמע זאת רב יוסף הוא אמר 'הלואי שדברים מעולים כאלו ייאמרו בשמי'. (הריטב"א מבאר שאביי אמר את תירוצו בשמו של רב יוסף ששכח תלמודו). ורב יוסף הביא ראיה לתירוץ מברייתא.

אמר רבי אבהו סימני סריס: זכר שנולדו בו סימני סריס וכן נקבה שנולדו בה סימני אילוניית ולא הביאו שתי שערות - מזמן שהגיעו לגיל מצוות עד גיל עשרים ממתנינים ולא מתייחסים אליהם כגדולים עד שיביאו שתי שערות שאז יחשבו גדולים מכאן ואילך, או עד שיגיעו לגיל עשרים שאז יחשבו גדולים מכאן ואילך.

וכן תינוק שנולד בחודש השמיני - ממתנינים עד שיהא בן עשרים, ועד אז לא מתייחסים אליו כבן קיימא אלא כספק נפל (ואפילו שנגמרו שערותיו וציפורניו בלידה). ולכן עד אז לא פוטרים את אימו מן החליצה בגללו.

ובן שמונה מי קחיי: האם הוא נשאר בחיים? והרי אסור לטלטלו בשבת?

הגמרא מתרצת שאם נגמרו שערותיו וציפורניו הוא בן קיימא וכדעת רבי בבבויטא.

טעמא: כלומר הגמרא מדייקת מדברי רבי שאם בן נגמרו שערותיו וציפורניו הוא בר קיימא. ובאמת העובר כבר נגמר בחודש השביעי, רק שהוא השתהה עוד חודש בבטן אימו (ואילו עובר שנולד בחודש השמיני קודם שנגמר הוא אינו בר קיימא). ואף על פי כן אמר רבי אבהו שממתינים עד שיהא בן עשרים ולא סומכים על סימני השערות והציפורניים.

באישה שהלך בעלה למדינת הים: ושהה בחו"ל 12 חודשים, ואשתו ילדה לסוף שנים עשר חודש, ורבא תוספאה הכשיר את הולד, כלומר שאינו ממזר מאיש אחר, אלא הוא מבעלה והשתהה בבטן אימו שלושה חדשים נוספים. ולכאורה רבא פסק כרבי שהוא דעת יחיד?

הגמרא מתרצת שגם דעת רבן גמליאל שהולד יכול להשתהות בבטן אימו לאחר שנגמר, וממילא רבא תוספאה פסק כדעת רבים. רבן גמליאל אמר שכל ולד שחי שלושים יום אינו נפל, וכלומר אפילו אם הוא נולד בחודש שמיני, שאז בהכרח שהוא נגמר בחודש שביעי והשתהה בבטן אימו.

ת"ר, איזהו סריס חמה? וכו':

ושערו לקוי: רך.

ובשרו מחליק: חלק בבשר אשה ואינו שער כאיש.

כל שאין **ממימי רגליו מעלים רתיחות:** שאינם מעלים קצף.

ואין עושה כיפה: שאין מי רגליו מקלחים למרחוק.

כל ששכבת זרעו דוחה: ששכבת הזרע שלו צלול כמים.

כל שאין מימי רגליו מחמיצים: שאינם מסריחים כששוהים בכלי.

ומתקשה בשעת תשמיש: שהתשמיש קשה לה.

שאין לה שיפולי מעיים כנשים: שאין לה כמין כף למעלה מאותו מקום.

איתמר סימני סריס: נחלקו רב הונא ורבי יוחנן האם סריס הוא מי שיש בו את כל הסימנים הנ"ל או אפילו רק אחד מהם. כאשר הביא שתי שערות בזקן (-הגר"א מוחק 'בזקן') כולם מודים שהוא סריס רק כשיש בו את כל הסימנים, ומחלוקתם כשלא הביא.

(המשך בדף הבא ↓)

אלא הא דאמר להו רבה בר אבוה וכו': רבה בר אבוה אמר לחכמים תבדקו את רב נחמן האם בשחו מעלה הבל שזהו סימן שאינו סריס, ואתן לו את בתי לאשה. הגמרא מבררת - האם הוא סובר כרב הונא שרק מי שיש בו את כל הסימנים הרי הוא סריס ואם אין בו סימן אחד כבר אינו סריס (= ולכן ביקש לבדוק רק סימן אחד)?

עונה הגמרא: לא! לרב נחמן היו כמה מקומות בזקנו שהיה בהם שער, ובזה כולם מודים שרק אם יש בו את כל הסימנים הוא סריס.

למדנו במשנתנו - הסריס לא חולץ ולא מייבם, וכן איילונית לא חולצת ולא מתייבמת:

הסריס שהמשנה עוסקת בו הוא סריס שנעשה בידי שמיים, ומשנתנו היא כדעת רבי עקיבא הסובר שסריס שנעשה בידי אדם חולץ וסריס בידי שמים אינו חולץ.